
Uusinta tietoa Kiinan politiikasta
James R. Townsend & Brantly Womack: **Politics in China**. Kolmas laitos. Boston: Little, Brown and Company, 1986. 464 s.

Valmistelen parhaillaan yliopisto-opintojensa alkuvaiheessa oleville opiskelijoille yleisesitystä Kiinan poliittisesta järjestelmästä ja yleensä kiinalaisesta yhteiskunnasta. Suurin vaikeus tässä työssä on ollut se, että Kiinassa tapahtuu kaikkea nyt niin nopeasti, että tutkimus ei tahdo pysyä perässä. Useimmat Kiinan politiikkaa koskevat esitykset, joita käsiini olen saanut, on kirjoitettu kulttuurivallankumouksen hengessä. Toki kulttuurivallankumous on edelleen tärkeä ja huomioonotettava asia, sillä niin monet piirteet Kiinassa, lähtien aina nykyisen 1982 säädetyn perustuslain pykälästä, ovat reaktiota kulttuurivallankumouksen ylilyönneille; niinpä perustuslaki nimenomaan säättää, että Kiinan kommunistinen puolue toimii perustuslain ja lakien puitteissa. Kiinassa toteutetaan nyt politiikkaa, jota Maon 1966 syrjäyttämä ja nyttemmin rehabilitoitu Liu Shaoqi edusti, joskin muutosten tahti on Deng Xiaopingin lujitettua asemansa ollut nopeaa. Perimmäiset järjestelmän demokratisoinnin ja »läpinäkyvyyden» ongelmat, kuten Neuvostoliitossa nykyään sanotaan, ovat ratkaisematta, kuten tämän vuoden tammi-kuun uutisista olemme voineet havaita.

Viime vuonna ilmestynyt uusi laitos nyt käsillä olevasta teoksesta on erittäin tervetullut siksi, että siinä on voitu ottaa huomioon Kiinassa tapahtunut viimeaikainen kehitys. Lähteissä on viittauksia niinkin tuoreisiin kuin keväällä 1985 ilmestyneisiin kiinalaisiin lehtiin. Teos nojaa siten uusimpaan aineistoon, mikä on erityisen hyvä asia siksi, että informaation saanti Kiinasta on viime vuosina suuresti parantunut. Esimerkiksi kaikenlaista tilastointia on Kiinassa aivan viime vuosina kehitetty ripeään tahtiin.

Kulttuurivallankumouksen aikanahan tilastoja ei juuri katsottu tarvittavan ja maan koko tilastolaitos tuhottiin melkein täydellisesti. (Kiinan tilastokeskuksessa työskenteli alimmillaan 13 henkeä, mikä kuriositeettina todettakoon.) Kirjassa kiinnitetään myös oivallisella tavalla huomio Kiinassa tällä vuosikymmenellä tapahtuneeseen institutionalisoitumiseen ja legalisoitumiseen aikaisemman korostetun henkilöllisen vallankäytön sijaan. Esimerkiksi tuomioistuimien ja syyttäjälaitos on elvytetty, vaikka pienet rikosjutut edelleen ratkaistaan naapurustojen sovittelulautakunnissa (vuonna 1983 niitä oli kaikkiaan 927.000).

Kirjan rakenne on muuten tavanomainen »X maan poliittinen järjestelmä»-tyyppisen teoksen rakenne paitsi että poliittiselle sosialisatiolle ja kommunikoinnille on omistettu oma lukunsa. Muutoinkin pitäisin kirjaa suorastaan harvinaisena esimerkkinä poliittisen järjestelmän oppikirjasta, joka esittää lukijalle muutakin kun politiikan institutionaaliset puitteet, jähmettyneet, kylmät rakenteet. Poliittinen kulttuuri, politiikan dynaamisuus henkii sivu sivulta lukijaa vastaan. Samalla kirja siitä huolimatta, että se kiinnittää huomion uusiin piirteisiin Kiinan kehityksessä, on myös historiatietoinen. Sen luettuaan kukaan ei esimerkiksi ole täysin tietämätön Mao Zedongin dialektiikasta tai sissistrategiasta. Sen huomautuksen voisi tehdä, että kirja ottaa tavanomaiseen tapaan kovin vakavasti Maon filosofian. Olisin sitä mieltä, että tulisi uskaltaa sanoa se, että Maon ns. filosofiassa ei ole mitään filosofista arvoa; tämä tietysti ei merkitse sitä, että se voitaisiin sivuuttaa. Olivathan Maon tekstit vuosikausia jokseenkin ainoat filosofiset tekstit, joita kiinalaisilla oli mahdollista lukea. Kirjan mukaan Maon pienestä punaisesta otettiin aikanaan *kahden* miljardin kappaleen painos!

Kirjan lukuisista ansioista kannattaa vielä mainita taloudellisten tekijöitten huomioonotto ja Kiinan taloudellisten perustekijöitten, esim. maatalouden tuottavuuden tarkasteleminen kansainvälisesti vertaillen (mistä käy ilmi, että tuottavuus on perinteisesti ollut suuri, mutta ei ole voimakkaasti lisääntynyt, kuten kehittyneissä maissa on tapahtunut). Koululaitoksesta ja tiedotusvälineistä esitetään lukuisia mielenkiintoisia tietoja. Tässä kannattaa mainita kirjan tieto siitä, miten Kiinassa »kaade-rit» saavat tietonsa ulkomaailmasta. Heille julkaistaan erikoislehtiä. Sellaisia ovat esimerkiksi *Informaatiouutiset* ja *Informaatioaineistoa*-nimiset julkaisut. Molemmissa julkaistaan käännöksinä uutisia ulkomaisista lehdistä. *Informaatioaineistoa* ilmestyy peräti kaksi kertaa päivässä 80—90 sivun suuruisena. Se leviää tietenkin erittäin suppealle joukolle poliittisia päättäjiä ja tutkijoita. *Informaatiouutiset* ilmestyy päivittäin nelisivuisena. Sen levikki on hämmästyttävän suuri ottaen huomioon julkaisun »salaisuuden»: 8,5 miljoonaa! Lehdessä saatetaan julkaista Kiinaa kohtaan myös kriittisesti suhtautuvia artikkeleita ja suuri määrä lukeneistoa on siten verrattain

objektiivisen tiedonvälityksen piirissä.

Tutkijoiden määrää pyritään Kiinassa nopeasti kasvattamaan. Tieteelliset seurat, joiden toiminta useimmiten viimeistään 1966 keskeytyi, on elvytetty uudelleen. Valtiooppi akateemisena oppiaineena poistettiin yliopistoista jo 1952, mutta sitä opetettiin erityisissä valtio- ja oikeustieteellisissä instituuteissa, joita kulttuurivallankumouksen kynnyksellä oli neljä. Kulttuurivallankumouksessa niiden toiminta lakkasi. Yliopistollisena oppiaineena valtiooppi elvytettiin uudelleen 1980. Kiinan Valtiotieteellisessä yhdistyksessä oli 1984 1.000 jäsentä ja se julkaisi kahta lehteä.

Eräs seikka, josta kirjassa ei ole tietoa, ja mitä muualakaan en ole huomannut, on Kiinan nykyinen kirjasto-tilanne. Onko ja jos on niin minkälaisia rajoituksia käytetään ulkomaista aineistoa tieteellisissä kirjastoissa. Sen verran tiedän, että kiinaksi julkaistaan nykyään läntistä marxilaisista kirjallisuutta, esim. Ernest Mandelin ja Perry Andersonin tuotantoa on julkaistu. Pitäneekö paikkansa kuulemani juttu siitä, että 1970-luvulla eräs läntinen vierailija kysyi Beijingin yliopiston kirjastossa onko siellä kirjallisuutta positivistisesta filosofiasta. Vieras vietiin tällöin rakennuksen kellariin, jonne rakennetussa vankiselä muistuttavassa lukitussa tilassa olivat kirjaston positivistiset teokset.

Kaiken kaikkiaan, kirjaan palatakseni, se on erinomaisen suositeltava yleisesitys Kiinan politiikasta. Kurssikirjaksi se on liian pitkä — paitsi laudatur-tasolle — ja toisaalta niin kompakti, että siitä on vaikea erottaa osia opiskelijoiden päntättäväksi.

JUKKA PAASTE LA

P.S. Mainittakoon että kirja käyttää kauttaaltaan uutta pinyin-translitterointia kiinalaisista nimistä. Joitakin poikkeuksia kuitenkin tehdään, mm. itse nimen China suhteen. Muutoin kirjan nimi olisi *Politics in Zhongguo*.